

HYGGESFRIA TYPFALL

Tänkbara skötselalternativ för omväxlande, biologiskt rika och vitala skogar.

30-årig tallskog med lämnade fröträd

Sandtallskog

med måttliga naturvärden

Kännetecken

Områden med självföryngrad tallskog med ofta lång trädkontinuitet på sandig-grusig sedimentmark, t.ex. rullstensåsar, sanddynor och forntida deltaområden. Markerna är väl-dränerade med gles vegetation och tunt humuslager. De flesta sandtallskogar är näringsfattiga med oftast ensartad vegetation där lavar, ris och smalbladiga gräs dominerar.

I trädskiktet finns ofta spridda, gamla, tydligt avvikande träd som avstannat i höjdtillväxt.

Förr brann sandtallskogarna relativt ofta i norr. De flesta äldre tallarna överlevde branden, vilket gynnat bl.a. mykorrhizasvamparnas överlevnad.

Syftet med en hyggessfri metod i sandtallskog är att skapa/bevara bestånd med biologisk mångfald som främst är knuten till marken, framförallt mykorrhizasvampar men även t.ex. steklar, mosippa, sandödla. Syftet kan också vara att gynna rörligt friluftsliv och rennärning.

Målbild för skogen, skötselriktning

Skötsel/hänsyn

Där skogsbruk kan bli aktuellt i sandtallskog med miljö- och sociala värden är det av stor vikt att trädkontinuiteten bevaras. För att undvika kalavverkning som kan skada naturvärdena kan man som alternativ bedriva skärmskogsbruk med förlängd omloppstid. ”Slutbeståndet” blir då en mer eller mindre två-

skiktad tallskog som kännetecknas av att det finns en viss spridning i höjd och grovlek. Med en överhållen skärm får man en ”mjukare övergång” mellan trädgenerationerna än vid normalt trakthyggesbruk. En succesiv utglesning förlänger tiden för etableringen av kontinuitetsvärden samt ger en bättre stormsäkring.

Beskrivning av inledande skötselåtgärder, låggallring

Initiala åtgärder i traditionellt skärmskogsbruk utförs som upprepade låggallringar alternativt plockhuggning.

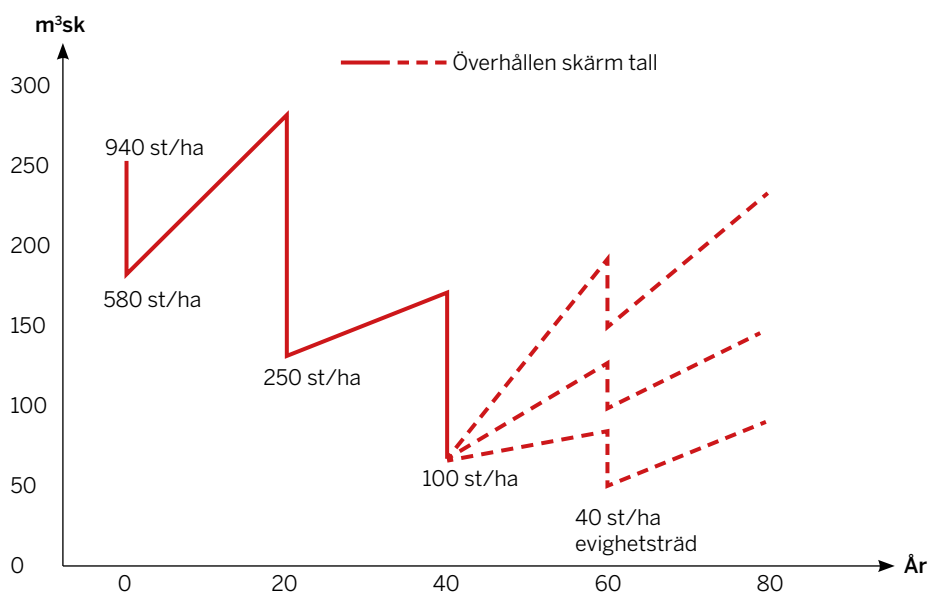
Beståndet med ståndortsindex T 22 har en brösthöjdsålder på 75 år. Figuren nedan visar ett skötselalternativ för detta bestånd med överhållen skärm.

Observera att beståndet tidigare har låggallrats. I figuren inleds skötseln med låggallring år noll (2015) där uttaget riktas mot mindre träd och träd av sämre kvalitet (enstaka s.k. ”vargar” kan lämnas för att bli evighetsträd). Man undviker att skapa luckor. Uttagsnivån motsvarar 30 % av grundytan.

FOTO: BO MAGNUSSON

Exempel på skärmskogsbruk i en sandtallskog. Området är ett välfrekventerat, kommunalt rekreationsområde med stort antal stigar. Beståndet är från Timrå, Medelpad

Beståndets utveckling har skrivits fram med hjälp av SLU's skogliga planeringssystem Heureka.

Beskrivning av följdåtgärder, skärm- och fröträdställning

Nästa avverkning i exemplet från Timrå utförs efter ungefär 20 år, där ca 250 skärmträd/ha lämnas inklusive ca 25-50 evighetsträd. Observera att skärmtätheten anpassas efter bonitet och var i landet man befinner sig.

Minst 25 evighetstallar per hektar lämnas i det uppväxande beståndet. Om evighetsträden ställs i kvadratförband motsvarar det 20 m mellan träden. Längsta avstånd för mykorrhizasvampar till en evighetstall blir då 10 m, vilket har nämnts som ungefärligt avstånd som möjliggör svamparnas överlevnad.

Med tanke på andra miljövärden än marksvampar, väljs evighetsträd utifrån bl.a. hänglavs förekomst och förekomst av tickor och bohål.

Efter ytterligare 20 år ställs en fröträdställning med ca 100 fröträd inklusive evighetsträden. Lätt fläckmarkberedning bör kunna utföras för att säkra förnygringen om inte marktyp och lokal erfarenhet visar att i detta område fungerar det utan markberedning. (Bränning kan vara ett alternativ.) Figuren ovan visar tre olika utvecklingsalternativ för nästa tallgeneration (streckade linjer).

Tvåskiktad sandtallskog (slutbestånd)

FOTO: JAN BENGTSSON

Beskrivning av följdåtgärder, avveckling av fröträd m.m.

Fröträdställningen avvecklas efter 15-20 vilket är senare än i traditionellt skogsbruk. Det är viktigt att planera avvecklingen på ett bra sätt för att undvika alltför stora skador i plantskogen.

Frånvaron av brand och bete medför ofta en negativ påverkan med en ökad graninväxt och tjockare

humustäcken som följd. Påfallande, negativ inväxning av gran bör därför återkommande röjas bort. Tunt humuslager och normalt minst 20 % täckningsgrad av lavar gynnar bl.a. marksvampar. Lättare markstörning genom att etablera stigar, etc. är därför positivt.